

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ט אדר ב תשפב: הדלקת נרות: ירושלים: 5:08 תל-אביב: 5:23 חיפה: 5:14 מוצאי שבת: ירושלים: 6:21 תל-אביב: 6:23 חיפה: 6:23 ר"ת: 7:01

פרשת ויקרא

כבוד הזולת

לשמור על כבודו של כל אדם באשר הוא!

נלמד מהפסוק: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' והביאה אל בני אהרן" (פרק ב-א,ב)

וכתב רש"י: לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה: עני. אמר הקב"ה, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. עכ"ל. וכתב בעל הטורים: בעוף ובמנחה לא נאמר לפני ה' כמו בן בקר, לפי שעניים מביאים אותם ומתביישים להביא אותם לפני הכל, ולכך אמר לאהרן ולבניו שאלו בפרהסיא, והזהיר לאהרן לומר שאף הכהן הגדול אל יבזה מנחת הדל.

עד כמה החמירה התורה בשמירת כבוד כל אדם באשר הוא, ניתן ללמוד ממה שאמרו חז"ל בגמרא (ברכות כז): שבשעה שהעבירו את רבן גמליאל מנשיאותו, משום שפגע בכבודו של רבי יהושע, לא מינו את רבי יהושע במקומו, משום שעל ידו היה המעשה.

וביאר המאירי (שם) שאעפ"י שהיה רבי יהושע ראוי להיות נשיא, לא מינוהו, מפי שעלול להיות בזה לרבן גמליאל, חלישות דעת יתירה, וכפי שמצינו במחלוקתו של קרח "אמר אל אלעזר בן אהרן וירם את המחנות", לא רצה הקב"ה לומר כן לאהרן עצמו, כדי ללמד דרך ארץ בכך.

ותמה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר-תשלב): בשלמא במעשה רבן גמליאל היה על חז"ל לחשוש לכבודו, אבל על מאתים חמישים איש מקריבי הקטורת, שחלקו על אהרן ואשר עליהם אמר משה "אתה וכל עדתך הנועדים על ה'", מה מקום יש לחוש לכבודם ולצוות ש"בעל המחלוקת" שלהם, לא הוא ירים את המחנות?!

אלא מכאן נלמד - אמר רבי חיים - שלא רק יש לחוש לכבודו של רבן גמליאל נשיא ישראל, אלא אפילו אלו אף שהיו בני מות ו'נועדים על ה'", בכל זאת אין כבודם הפקר, ועונשם נמדד ונשקל בדקדוק נפלא ולא ניתן להם אלא לפי חשבון מדויק זה, ואף שזה נחרת לדראון עולם, מכל מקום, העובדה שאהרן עצמו ירים את המחנות, היה עבורם עונש של בזיון יותר ממה שפגעו. ועל כן מנע הקב"ה את אהרן מכך.

נמצאנו למדים, שאף בזמן שעובר אדם אפילו על דבר חמור מאוד ונענש בעונש גדול ביותר, עדיין לא הופקר כבודו לגמרי, ואין לתת לו כמלא נימה יותר ממה שמגיע לו.

לסבול ובלבד שלא לבייש...

כאשר התגורר הגאון מטשיבין - רבי דוב בעריש ווייזנפלד זצ"ל בארץ ישראל, נהג שלא לצאת לנופש במקומות מרגוע כמו רבנים אחרים. שאלוהו: מדוע נוהג כך, והרי בחו"ל נהג כמו שנהגו כולם לנסוע לנופש בעיירות מרפא ומדוע זה עשרים שנה שהוא בארץ, ולא עזב את ביתו?

השיב להם: אומר לכם את ההבדל. בעיירות המרפא בחו"ל היה נהוג להפגש עם גדולי עולם ולדבר בדברי תורה ותמיד הייתי נהנה מכך. אבל כאן אחרי השואה האיומה שניתכה על עם התורה, ירדה הרמה הלימודית פלאות, וכבר "נכוותי" פעמים מספר בלבייש אנשים כאשר התחלתי לדבר עמם בדברי תורה ולא ידעו במה מדובר.

על כן - הפטיר הרב מטשיבין - מוכן אני לסבול ולא לצאת מפתח ביתי לשום חופשה, מאשר לנסוע ולבייש אנשים שלא ידעו על איזו גמרא אני מדבר ובכך יפגע כבודם.

הלמות עמלים

איזהו מכובד? המכבד...

בשיחותיו בישיבה, היה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל מרבה לעורר על החובה לנהוג בכבוד הזולת והדגיש שרק כאשר קיימות מדות טובות ניתן לצמוח לת"ח אמיתי. באחד הקמפים שהשתתף והגיע עת ברכת המזון, כיבד בזימון את אחד מבני הישיבה.

הוא הסביר מדוע כיבד דוקא אותו בזימון? משום ששם לב שבזמן הסעודה, בכל פעם שהגישו אוכל לשולחן, חילק אותו בחור קודם כל את המנות לשאר יושבי השולחן ורק לאחר מכן לקח לעצמו, לכן ראוי הוא לכבדו בזימון...
בכל נפשך

"אני עכשיו קם לכבודך..."

מעשה ב'משולח' שהופיע באמצע סדר הלימוד בישיבת באר יעקב לבקש נדבות. ראש הישיבה הגרמ"ש שפירא זצ"ל קיבלו בהתלהבות ובשמחה כאילו הוא רב חשוב שממתין לו זה עידן ועידנים...

אותו יהודי נבהל כי היה בטוח שראש הישיבה מרוב ריכוזו בלימוד, חושב בטעות כי עומד לפניו אחד מגדולי התורה. על כן התנצל ואמר: "אין אני אלא יהודי פשוט".

"אין כזה דבר יהודי פשוט!" - זעק הרב שפירא בחרדה - "אתה יודע מה זה להיות יהודי? אני עכשיו קם לכבודך כי אתה יהודי!"

ואז התרומם ראש הישיבה לפני אותו אדם במלא קומתו והעניק לו מתנת יד הגונה. אותו משולח לא ידע את נפשו... ויצא מהיכל הישיבה בפנים קורנות. אור פני משה

עלון "איטש לרעהו" פרשת ויקרא הוקדש לעילוי נשמת

מרת זלדא ע"ה בת ר' חיים עבי ז"ל, אשת ר' יעקב קאפל עבי מנדל ז"ל
שיום היאהרעייט חל ביום שושן פורים ומנוחתה כבוד בהר הזתים ירושלים עיה"ק תובב"א

ת . נ . צ . ב . ה .

משפחת ר' נתן נטע אפטרגוט - אנטוורפן, בלגיה משפחת ר' יוסף בנימין הכהן - בני ברק, ישראל משפחת ר' מרדכי מנדל - וינה, אוסטריה

מעלה לאדם שמקטין עצמו ונוהג בענוה עם זולתו !

נלמד מהפסוק: "ויקרא אל משה" (פרק א-א)

וכתב בעל הטורים: א' ד"ויקרא" זעירא, שמשא לא רצה לכתוב אלא "ויקר" כדרך שנאמר בבלעם, כאילו לא נראה לו השם אלא במקרה. ואמר לו הקב"ה לכתוב גם ב"אלף" וכתבה קטנה. והכלי יקר הביא מהילקוט: "אלף" דויקרא זעירא. "אלף" לשון לימוד כמו "ואאלפך חכמה" (איוב לג-לג) ורמז שאין הלימוד מתקיים אלא במי שמקטין עצמו.

ענין הקרבנות שמקריבים על גבי המזבח מסמל את מדת הענוה. זהו בבחינת "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'". שאדם מקריב עצמו ומבטל כל עצמיותו למען רצונו יתברך. וזה יתכן רק כשהוא מבטל עצמו בהכנעה גמורה ומשים עצמו כאין ואפס לעומת גדלותו של הבורא.

היסוד הראשון בעבודת ההקרבה של כל הקרבנות הוא ההכנעה לפני הבורא, וכך גם בזמננו שאין לנו בית המקדש והעבודה זו תפלה [ונשלמה פרים שפתינו] היסוד הראשון הוא ההכנעה לפני הבורא. זו מהותה של ההקרבה להשי"ת ששייכת בכל דור. הקרבה בתפלה, בתורה ומצוות, רק מתוך הכנעה, ענוה ושפלות.

לפי"ז ניתן לבאר את שאומרים אנו בתפלה, בברכת "רצה": "והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון" ולכאורה כל עוד לא נבנה ביהמ"ק, מה שייך לבקש שיתקבלו ברצון "אשי ישראל"? אלא הביאור הוא שיש כאן ב' שלבים: א) "אשי ישראל" הם ההקרבות שבני ישראל מקריבים מעצמם להשי"ת בהכנעה ובשפלות כדלעיל, ומתוך כך עושים את שלב ב) "ותפלתם" - תפלה מתוך ההכנעה ושפלות. את אלו מבקשים מהשי"ת שיקבל ברצון.

ורמז לכך בפסוק "מזבח אדמה תעשה לי". והיינו שלקרבנות אלו שאדם מקריב עצמו להשי"ת בהכנעה, מתאים לומר שהם קרבים על "מזבח אדמה" שאדמה מסמלת את הענוה בבקשתינו בסוף התפלה "ונפשי כעפר לכל תהיה".

אמרו חז"ל (ביצה טו:): "הרוצה שיתקיימו נכסיו, יטע בהם אדר [=אילן חשוב] שנאמר א"אדיר במרום ה'". והביא הגר"מ שכטר שליט"א (בספרו לקט אמרים) בשם הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל זצ"ל (מספר ישמח לב) שביאר, כי הרוצה שיתקיימו נכסיו - שלא יבלו אלא יהיו תמיד בקיום, יטע בהן אדר כלומר "אלף דר", שיבין כי אלופו של עולם דר בכל דבר ואפס זולתו, שידע כי כל נכסיו ורכושו הם בהשגחתו הפרטית מאתו יתברך, וכי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, והוא השומר הונך ואין לך דבר מבלעדו יתברך, ועי"ז נכסיו יתקיימו. וכ"ז כמובן רק ע"י ההכנעה, הביטול והענוה.

על סגולתה של הענוה אומרים חז"ל (עירובין נד:). "אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו". מכאן נוכח להמליץ - בדרך צחות - תשובה לשאלת חז"ל (שרש"י מביא בתחילת פרשת בהר) "מה ענין שמיטה אצל הר סיני"? כי אכן, ניתן למצוא את הקשר בין שמיטה להר סיני, במדת הענוה! כשם שהר סיני נבחר ע"י הקב"ה שעליו תנתן התורה, משום ענוותנותו ושפלותו לעומת שאר ההרים, כך גם מצות שמיטה, כדי לקיימה נדרשת מבעל השדה מדת הענוה.

שכן רק אדם שמכיר בשפלותו ואפסיותו, יודע הוא שכל ברכת השדה אינה מכוחו ועוצם ידו אלא מברכת הבורא ית"ש, רק אדם כזה מסוגל לעמוד בגבורה ולהוביר ולהפקיר את שדהו כמצות הבורא. וכמו שהענין "משים עצמו כמדבר" שהכל דשין בו", כך גם בעל השדה "בגבורת ענוותנותו" מפקיר את שדהו ומשימו כמדבר שהכל דשין בו.

הנה כי כן, זהו הקשר בין "שמיטה" ל"הר סיני". אדם שביכולתו לסגל תכונת ביטול כזו של "הר סיני" ביחס לעצמו, יכול גם ליישם תכונה זו לענין קיום מצות שמיטה בשדהו.

דמעות על "כבוד שאיני ראוי לו"...

סיפר הרה"ג רבי שמעון ראזובסקי זצ"ל (אב"ד אישישוק): "בשנת תרפ"ה, כשהחליט החפץ חיים לעלות לארץ ישראל, בא לעירנו אישישוק, אשר למד בה שמונים שנה קודם לכן והיתה חביבה עליו כל ימיו, כדי להפריד מכל תושבי המקום טרם נסיעתו לארץ ישראל.

בהגיע הידיעה על דבר בואו של הצדיק, יצאתי עם כל אנשי העיר מחוץ לתחום, כדי לקבל את פניו, ובכבוד והדר כראוי, כאשר הבחין בי החפץ חיים, ביקש ממני לעלות ולהכנס לתוך העגלה שלו. כשנכנסתי כבקשתו, מצאתיו יושב ובוכה בדמעות שליש.

שאלתי את הח"ח: מדוע הרב בוכה? והשיב לי: "על הכבוד הרב שאתם חולקים לי שאיני ראוי לזה!" והזכיר את דברי הירושלמי, שאם חולקים כבוד לאחד עבור שתי מסכתות שהוא יודע, ובאמת יודע רק אחת, עליו להודיע ולגלות את האמת שהוא יודע רק מסכת אחת.

כמובן שניסיתי להרגיעו ולשדלו בדברים, אך ללא הועיל. דעתו של החפץ חיים לא נתקררה כשהוא טוען שאין הכבוד הזה ראוי לו. כשראיתי כך, אמרתי לו:

הנה בתפלת ברכת החודש אנו מבקשים: "חיים של עושר וכבוד". ולכאורה יפלא: הלא צריכים אנו לברוח מהכבוד? אלא התרוץ הוא שאנו מוסיפים מיד: "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים". כלומר: מה שאנו מבקשים חיים של "כבוד" הוא כדי שתתרבה בנו אהבת תורה ויראת שמים, וכמבואר בירושלמי קידושין, שמתוך הכבוד שמחלקים לתלמידי חכמים נוסף אהבת תורה ויראת שמים בעולם. ובכן, על רבינו לשמות, שכן מתוך הכבוד שאנו חולקים לו נתווסף אהבת תורה ויראת שמים!

כששמע הח"ח כל זאת, נחה דעתו והפסיק לבכות ונראה על פניו הטהורות קרן אור של שמחה.

עניו מתחילתו ועד סופו...

סיפר הגרש"פ שטיינברג זצ"ל: הכל היה החזון איש מסתיר מפנינו, אבל מדת ענוותנותו כמעט שלא היה באפשרותו להסתיר. ראינו אותה על כל תנועה מאבריו.

מי לא ראה את ה"שלום" הראשון שענה לכל אחד מיום שנכנס לבני ברק, ובאיזו הכנעה.

ומי לא ראה בליל שבת האחרונה לחייו, את עניית "שבת שלום" לכל אחד אף לילדים קטנים. עם אותה הכנעה...

פעם נתלווה אליו אחד מתלמידיו לטיולו הרגלי שהיה רגיל בו לצרכי רפואה. והנה פנה ילד קטן אל החזו"א ושאלו: "מה השעה?" מיהר התלמיד לענות. אמר לו החזו"א: הוא שאל אותי ועלי היה לענות לו..."

מעשה איש

"לא ימצאו בי לא צדיק ולא גאון..."

ענוותנותו הנשגבה של הגר"י קניבסקי-הסטייפלער זצ"ל באה לידי ביטוי במכתב מענין שכתב לגאון רבי חיים קרייזוויטר זצ"ל לבקשתו של רבי חיים שיואל לבקר בעירו אנטוורפן, וכך השיב לו הסטייפלער בין היתר על הזמנתו:

גם הבאים ורוצים לראות בי "צדיק", יוצאים על פי רוב מאוכזבים מאוד, מכיון שמכירים שבאמת אני איש פשוט, ומתפלל כאדם פשוט ומתנהג כאדם פשוט... וזהו חילול ה' ח"ו, כי האנשים אומרים בלבם, אם זה הגדול המפורסם, מה עם שאר התלמידי חכמים..."

"והנה ברור אצלי, שבאם אבוא לאנטוורפן, ירצו המונים לראות את ה"מפורסם" ויצאו מאוכזבים, כי לא ימצאו בי לא צדיק ולא גאון, וגם אילו לא היה שום איסור לצאת לחו"ל, היה בעיני איסור גמור מצד גורם לחילול ה' רח"ל..."

הלמות עמלים

שלא להכשל בגזל ממוזן חברו!

נלמד מהפסוק: "אדם כי יקריב מכם" (פרק א-ב)

וכתב רש"י: "אדם" למה נאמר? מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. עכ"ל.

החפץ חיים מיעץ עצה טובה לכל מעביד (בספרו **שפת תמים** פרק ה'), כיצד להמנע ממכשול גזל העובדים וקיפוח שכרם, וכה כתב: ואגב אעתיק בכאן דבר עצה אחת הנוגעת לעוון איסור גזל ועושק שכר שכיר, והוא שכל אדם המבקש מחברו שיעשה לו איזה פעולה בשכר, יקצוב עמו המקה בתחילה, דאי לאו הכי, עלול מאוד להיות גזל ועושק שכר שכיר, אם לא ירצה להיות ותרון גדול בממונו כדי לצאת מן הספק.

ומצוי מאוד - כותב הח"ח - שאחר העבודה יש ויכוח בין האומן ובעל הבית בענין תשלום השכר, וכשיפרדו איש מרעהו, חושב כל אחד בנפשו שהוא נגזל מן השני אלא שאינו רוצה לריב אבל אינו מוחל בלב שלם... על כן הרוצה לצאת ידי שמים, יקצוב עם בעל המלאכה בתחילה ויצא מידי כל ספק. עכ"ד.

מן הראוי לציין כאן סוג פעולה, שאמנם אינה גזל ממש אך וודאי יש בה אבק גזל, והיא, כאשר מתרים אדם ממוזן מחברו לצרכי צדקה וכדומה והלה מתבייש לסרב לו, ואמנם נותן אך לא בלב שלם, יש בזה אבק גזל ואין זה לרצון לפני ה' שיקריב ממנו קרבן.

לפיכך, ציין הכתוב בפרשת תרומה: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו" - שתהא הנתניה בלב שלם, זהו ביאור הכתוב: "אדם כי יקריב מכם" - שיהיה לגמרי משלכם! שיהיה נקי מכל סרד גזל. וכך גם נוכל לפרש את הפסוק בפרשת ויקהל: "קחו מאתכם תרומה לה' (לה-ה) - שהתרומה צריכה להיות רק "מאתכם" היינו משלכם לגמרי.

"אתה עושה אותי לגזלן..."

רגיל היה הגר"י קניבסקי-הסטייפלער זצ"ל לומר בהדרגה למלמדים: "יותר מכל הדיבורים, מועילה היראת שמים של המלמד. אם התלמידים רואים ושומעים את המלמד מברך בכונה אז גם הם עושים כן". בהזדמנות אחרת אמר: "איזהו רב המועיל לתלמידיו? זהו המטביל את לימודיו באימרות מוסר ויראת שמים".

וסיפר הסטייפלער על אדם, לא חרדי במיוחד, שסיפר לו כי עד עצם היום הזה הוא נזהר מכל דבר שיש עמו ריח אונאה או גזילה, וזאת רק מפני המלמד שהיה לו בנעוריו, שהיה מתחנן בפני כל תלמיד מתלמידי: "למד בני, אל תתבטל! שכן אם אינך לומד, אתה עושה אותי לגזלן! כי שכר לימודך משתלם ע"י אביך חניס..."

תולדות יעקב

הזהירות הנדרשת...

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל הביע מורת רוח מאלו שנושאים כוס תה או קפה לבית המדרש, שכן מצוי שהקפה נשפך ומזיק וגורם גם לזילות בית המדרש. [ופעם תלו פתק באחד מבתי המדרש: "אסור ללגום קפה בבית המדרש, עיין שו"ע יורה דעה סימן פלוני" הלומדים השתאו ותמהו שכן לא זכרו שיש שם הלכה בנדון הזה. הלכו ופתחו את השו"ע באותו סימן, ומצאו שם כתם גדול של קפה...]

ופעם עמד הגאון **רבי בן ציון אבא שאול** זצ"ל קרוב לפתח בית המדרש וראה אברך פונה לבית המדרש כוס קפה בידו. עצר אותו רבי בן ציון ושאלו: "אמור לי, האם אתה אוכל בשר? "ודאי" - השיב הלה. חזר ושאלו: "האם בשר חלק בהכשר מהודר"? נרתע הלה מהחשד והשיב: "ודאי חלק בהכשר מהודר!"

אמר לו רבי בן ציון: "דע לך שהכנסת כוס קפה לבית המדרש חמורה יותר מאכילת בשר שאינו חלק! ראש הישיבה אסר והוא בעל הבית!"

יגילו במלכם

"זהשיב את הגזילה"

הנכשל בגזל ח"ו, עליו להשיב את הגזילה

נלמד מהפסוק: "זהיה כי יחטא ואשם זהשיב את הגזילה אשר גזל" (פרק ה-כג)

וכתב הרמב"ם (פ"א מגזילה א-ב): כל הגוזל את חברו שוה פרוטה, עובר בלא תעשה שנאמר "לא תגזול". ואין לוקים על לאו זה שהרי הכתוב ניתקו לעשה שאם גזל חייב להחזיר שנאמר והשיב את הגזילה אשר גזל זו מצות עשה...

אמרו חז"ל בגמרא (קידושין מט:): "המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו הוא רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו". ויש לשאול: האם הרהור תשובה כזה מועיל גם בעבירות שבין אדם לחברו כגון גזל ועדיין לא השיב את הגזילה, או רק בעבירות שבין אדם למקום?

רבינו ירוחם זצ"ל (נתיב כד ח"ד) הביא מחלוקת בזה. יש מפרשים שאם הוא רשע לבריות כמו גזלן, אינו "צדיק" עד ששיב את הגזילה. ויש אומרים דכיון שהרהר וקיבל על עצמו להשיב את הגזילה נקרא "צדיק".

עפ"י פלוגתא זו ביאר **רבינו החיד"א** ז"ל (בספרו **דברים אחדים**) את הפסוקים בפרשת הפיכת סדום: "ויאמר אם אמצא בסדום חמישים צדיקים... ויוסף עוד לדבר אליו אולי ימצאון שם ארבעים..."

ולכאורה תמוה: (א) מה פשר הלשון "אם אמצא" וכי יש ספק אצל הקב"ה אם יש או אין? (ב) מדוע שאל אברהם בתחילה "אולי יש" ובהמשך שינה ושאל "אולי ימצאון"? ו**אולם** לאור השיטות דלעיל ניתן ליישב ולבאר, כי אברהם חשב כשיטה הראשונה שהגזלן רשע עד ששיב את הגזילה ולא מועיל הרהור תשובה. לפיכך אנשי סדום שגזלו, בוודאי רשעים היו. על כן שאל אברהם בלשון "אולי יש" כלומר: האם יש עתה צדיקים שכלל לא גזלו?

ואמנם ההלכה כשיטה השניה. שנקרא צדיק. נמצא שאף אנשי סדום אם ירהרו להשיב את הגזילה יהפכו לצדיקים, ולכן אמר הקב"ה בלשון "אם אמצא" שהרי זה תלוי בבחירתם ואין הקב"ה גוזר מראש במה יבחרו. ובהתאם לכך שינה גם אברהם את לשון שאלתו ל"אולי ימצאון".

יעשה צרכי רבים...

מעשה בצעירה שעמדה להנשא. היא פנתה לגאון **רבי יעקב קמנצקי** זצ"ל והציעה בפניו שאלה שמטרידה אותה: בהיותה ילדה נפגעה ממכוננית והוריה תבעו את הנהג למשפט. עורך הדין הדריך אותם להעיד כי חצתה באור ירוק ואז פגעה בה המכוננית ואולם היה זה שקר. על סמך עדות זו קיבלה פיצויים בסכום גבוה וכסף זה הופקד עבורה בתוכנית חסכון. היא לא רוצה להתחיל את חיי הנישואין שלה כשבידה כסף שזכתה בו בדרכי מרמה, ונפשה בשאלתה מה עליה לעשות?

השיב לה רבי יעקב כי אין צורך להשיב את הכסף לנהג כי הוא היה מבוטח, ובאשר לחברת הביטוח הרי מזה זמן רב שהתייאשו מהכסף והמערכת הפיננסית של החברה אינה בנויה באופן שתוכל לקבל "מתנות" כביכול מאדם פרטי.

ואולם בוודאי שא"א להמשיך ולהחזיק בכסף הזה. הוא דחה את הצעתה להעניק את הכסף לצדקה, ונימוקו עמו: אם תתן את הכסף לצדקה, היא עלולה במשך הזמן לפתח בקירבה את התחושה כאילו כיפרה על עדות השקר שלה באמצעות קיום מצוות הצדקה. ולכן מציע למסור את סכום הכסף הזה שבידה לארגון ידוע של צרכי רבים (כמבואר בגמרא ב"ק צד:). שממנו נהנים כל התושבים.

רבי יעקב

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

השקעה משתלמת!

"לאמיר גיין צום זייגעראמאָקער!" [-הבה נלך לשעון!]

זו הייתה ברירת-מחדל של ילדי חיידר 'עץ חיים' בירושלים, כאשר חיפשו "אַטראַקצִייע" כלשהי בתום עוד יום לימודים מתיש.

מי בחיידר לא הכיר את ה'זייגעראמאָקער' החביב? ואת חנותו הקסומה? שם יכלו הילדים לנעוץ את עיניהם היוקדות והתמימות בשעונים יקרים ו...לדמיין.

"כמה עולה הדבר הזה?" מ-א-תִּיִים אמר השען בהדגשה מקומית, והם התרגשו לחלום על שעון שעולה מ-א-תִּיִים!

כיון שתם הריגוש הראשון המשיכו הלאה. הצביעו על שעון-יד שעולה כמניין המלגה שמשתכר אביהם חודש שלם בכיולל הצמוד לחיידר. "זה? אלף ומ-א-תִּיִים!"

-זה נגד מים:

זה בעד מים. זה מסתדר יופי עם מים בעומק של עד מ-א-תִּיִים מטר, כלומר מכאן ועד המוט של שעון השמש ב'זהרי חמה'.

-אתה מוכר גם שעון-שמש:

* * *

כיוון שנכנס לקוח חדש, התפנה ה'זייגעראמאָקער' לשרת אותו באדיבות, אך בכל דקה פנויה התרצה להשיב לשאלותיהם הטרחניות, המשמימות - והחוזרות על עצמן - של ילדי ירושלים.

מה השעון הכי יקר שיש לך פה:

-פששש!

פעם אחת לא יכל לקוח להתאפק ושאל אותו: 'כבוד השען, הרי לא משעמם לך, מה לך להשיב לשאלותיהם האין סופיות של הילדים האלה? אתה הרי יודע היטב שהם רק מתכוונים להעביר את הזמן, והם כלל וכלל לא באים לקנות! הדבר ברור לך כשעון-שמש, אז מדוע אתה מקדיש להם זמן?'

* * *

נעץ בו ה'זייגעראמאָקער' את עיניו החכמות והשיב: 'אתה חושב שאני טיפש - אָה?... תקשיב טוב; הילדים האלו לא יקנו אצלי שעון. הכסף היחיד שהם מחזיקים זה או "חנוכה-גֶּעֶלֶט" (דמי חנוכה) או "פורים-גֶּעֶלֶט", וזה לא בדיוק מספיק לשעון. אני יודע זאת היטב...'

'אבל מה, בעוד כמה שנים - וזה יקרה יותר מהר ממה שאתה חושב - הם יתארו. ואז, כשהמשפחה תחפש היכן לקנות 'זייגער' החתן ייזכר מיד שליד 'עץ חיים' יש שען חביב שפעם-פעם האזין לו והתייחס אליו יפה. חלומות הנעורים יתעוררו בו, הוא יחזור באחת לאותם רגעים יפים אותם בילה בחנות שלי - -'

'ותאמין לו; אלו לא תיאוריות, כשהם נכנסים לפה בבגרותם הם מזכירים לי את הדקות היפות שהעבירו כאן בשנות ילדותם. אז אני פשוט משקיע לטווח הארוך!'

* * *

המספר הירושלמי הוסיף לכך את המסר הבא:

'לפעמים קשה להתאזר בסבלנות לילדים. אם זה בבית, ואם זה במוסד החינוכי. הם לפעמים טרחנים, לא ממושמעים, ואפילו משתוללים. אם אתה עורך מולם רק את החשבון הנוכחי, אזי באמת לא קל לאזור כוח וסבלנות לעמוד מולם...'

'הפטנט הוא להתרומם קצת מהעכשיו - ולהפליג לעתיד!'

'בעוד עשר שנים הם יהיו בחורים בוגרים. ההתנהגות שלהם אז נגזרת מכמות הסבלנות שאתה משקיע בהם עכשיו. אל תצפה לפירות עכשיו, תשקיע לטווח הארוך והפירות - בוא יבואו ברינה!'

'ואז, גם הם עצמם, לאחר שיתבגרו ויבשילו, יידעו להעריך ולהכיר טובה למי שבאמת עמד לצדם בשנות ילדותם הטרחניות- -'

* * *

המסר המדהים הזה נכון לא רק ביחס לחינוך, אלא ביחס לכל ההתנהלות בתחום של בין אדם לחבירו:

ברור שהשאיפה שלנו לקיים את המצוות בדרגה הכי נעלה שלהם, "לשמה" ללא נגיעות כלל. אך כבר קבעו חכמינו ש"מתוך שלא לשמה בא לשמה".

אם רק נתבונן טיפה נגלה כמות עצומה של רווחים שאנו גורפים - כאן ועכשיו - כאשר אנחנו נמנעים מלכעוס על הזולת, או משתדלים להיטיב איתו. כאשר אתה מוותר לזולת, אזי גם אם נעשה הדבר "שלא לשמה" הסימפטיה והאהבה שהזולת יגלה כלפיך כבר תהיינה "לשמה"!

לא משתלם!!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

עלון "איש לרעהו" פרשת ויקרא הזקדש לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת חנה נחמה (נעמי) בת הרב יעקב ישראל ז"ל

שיום היארצייט יא אדר ב'
ת . נ . צ . ב . ה .

